

Liellogu melleņu, krūmmelleņu jeb augsto zīleņu kultivēšana sākās pirms vairāk kā 100 gadiem Ziemeļamerikā, tādējādi radot ogulāju cerus ar daudz lielākām ogām, kā savvaļā pieejamajām zīlenēm. Vietējie fermeri, izmantojot savvaļā augošo zīleņu stādus, centās tos sakrustot, lai iegūtu ogas, kas būtu lielākas un piemērotas tirdzniecībai. Tas izdevās 1911. gadā un tika radītas ogas, kuras ārēji ir līdzīgas mūsu meža mellenēm, taču tām ir maldīga līdzība! Krūmmellenēm ir mazāk sēklu nekā to meža māsām, mīkstums ir stingrāks, gaišs, kā arī šīs ogas var uzglabāt daudz ilgāk. Taču vissvarīgākais ir tas, ka kultivētās mellenes ir tikpat veselīgas, kā tās, ko esam pieraduši salasīt mežā. Turklāt ikviens var izaudzēt liellogu melleņu cerus pats savā piemājas dārzā, pieliekot nedaudz pūles un apbruņojoties ar pacietību.

Modernās krūmmellenes ir 20. gadsimta jaunievedums. Tās ir radušās krustojot dažādas ASV un Kanādā savvaļā augošu zīleņu sugas. Pirms 1900. gada vienīgā iespēja, kā baudīt šīs Ziemeļamerikā augošās ogas, bija atrast tās savvaļā, taču gan vietējie fermeri, gan zinātnieki centās atšifrēt noslēpumu, kā kultivēt savvaļā augošās zīlenes, lai iegūtu vienādas, lielas ogas, ko piedāvāt plašākai publikai. 1908. gadā ASV agrokultūras departamenta zinātnieks Dr. F.V. Kovils (Coville) sāka pētīt savvaļas zīlenes un centās atrast piemērotus augus, ko sakrustot. Nūhempšīrā tika veiktas pirmās selekcijas, taču viņa centieniem bija panākumi tikai 1911. gadā, kad, iepazīstoties ar Emīliju Vaitu, Ņūdžersijas dzērveņu audzētāju, izdevās selekcionēt stādus, no kuriem gadu gaitā visā pasaulē tika attīstītas aizvien jaunas un jaunas šķirnes. Kopš 20. gadsimta sākuma kultivētas vairāk kā 100 krūmmelleņu sugas, taču Latvijā šie ogulāju ceri ieradās tikai nedaudz vairāk kā pirms 20 gadiem, un popularitāti tai tiem ir izdevies iekarot tikai pēdējos gados, kaut arī joprojām valda pietiekoši daudz aizspriedumu sakarā ar šīm ogām. Lai ieviestu skaidrību – lielās, zilās, saldās ogas nav ģenētiski modificētas!

Nu jau ikvienam, nedaudz piepūloties, ir iespēja savā dārzā izaudzēt krūmmelleņu krūmu, kas pie labiem dzīves apstākļiem dāvās ogas pat 20 gadus. Izrādās, krūmmelleņu krūmiņš ir rododendru radnieks, jo tas, tāpat kā rododendri, pieder ēriku dzimtai, un, tāpat kā šie plaši pazīstamie košumkrūmi, sniegs dārzniekam baudu arī acij, jo pavasarī ziedēs baltiem, zvanveida ziedīņiem, bet rudenī rotās dārzu, iekrāsojot krūma zarus un lapas sarkanā un dzeltenā krāsā.

Ir sastopami trīs krūmmelleņu krūmu veidi: augstie, zemie un vidēji augstie hibrīdi. Taču vispopulārākās ir tieši augsto krūmu mellenes, kas var sasniegt 2 – 3,5 metru augstumu.

Izvēloties stādīt krūmmellenes savā dārzā, vislielākās grūtības sagādās piemērotas augsnes sagatavošana – atbilstoša būs skāba augsne ar pH līmeni 4,5-5,5, bagātināta ar humusu, ar zemu kaļķa saturu un vienmērīgi mitra, taču ne slapja, jo krūmmellenes necieš pārmērīgu slapjumu un sausumu.

Krūmus jāstāda pavasarī, vislabāk, jau apmēram trīs gadus vecus, iepriekš sagatavotā augsnē saulainā, no vēja aizsargātā vietā. Dēstot jāuzmanās neiestādīt augus pārāk dziļi, jo smalkās saknītes, kas plešas platumā, ne dziļumā, tad nespēs “elpot”. Lai novācamās ogas būtu lielas un gardas, pirms ražošanas un tās laikā augiem nepieciešama regulāra laistīšana, tomēr jāuzmanās, lai ūdens nebūtu kaļķains, tādēļ laistīšanai ideālā variantā būtu jāizmanto lietus ūdens. Tāpat augi pateiks paldies, ja divreiz sezonā apmēslosiet tos ar humusu, vai speciālu rododendriem domātu mēslojumu.

Jauniestādītos augus jāmulčē ar skujkoku mulču (piemēram, egļu skuju), kas palīdzēs saglabāt vienmērīgu mitrumu un augsnes skābumu.

Pirmos četrus gadus krūmiņi nav jāapgriež, taču pēc tam jāizgriež vecie, bojātie, kā arī ziemā nosalušie ceri, lai stimulētu jauno dzinumumu augšanu, kas ražos nākošajā gadā. Sākotnēji jāizgriež tos cerus, kuri ir vecāki par sešiem gadiem. Pirmos gadus krūmiem jāizkniebj ziedi, lai nākošajos gados būtu bagātīga ogu raža. Krūmmellenes nogatavojas jūlija beigās, augustā, taču nav jāsteidzas noplūkt ogas, kas tikko kā kļuvušas zilas. Labāk ir pāris dienas nogaidīt – , kad tās būs gatavas, tās pašas kritīs rokās!

Krūmmellenes nenogatavojas uzreiz, bet pakāpeniski, tādējādi nodrošinot svaigas ogas apmēram četrus nedēļu garumā. Piemājas dārziem piemērotas dažādas šķirnes - robusta šķirne ir '[Spartan](#)', bet īpaši aromātiskas ir vēlās šķirnes 'Elisabeth' ogas, diezgan bagātīgu ražu garantē šķirne '[Bluecrop](#)', taču ja gribas pēc iespējas ilgāk mieloties ar šīm gardajām ogām, jāizvēlās šķirne 'Liberty'. Saldas un stingras ogas ir šķirnei 'Hortblue Poppins'.

Lielākie krūmmelleņu kaitēkļi ir putni, kuriem garšo zilās ogas, miltrasa un krūmmelleņu tārpi, kā arī bargās Latvijas ziemas. Taču par spīti tam, arī pie mums ir sastopamas krūmmelleņu plantācijas!

Vai jūs zinājāt, ka:

- Audzējot krūmmellenes, savu pilnbriedu tās sasniedz pēc sešu gadu vecuma.
- Krūmmellenes ir viena no ogām, kuru visvieglāk sasaldēt.
- Ļoti būtisks ir fakts, ka mellenes ir viens no bagātākajiem dabiskajiem antioksidantu avotiem, bez kura cilvēka organismam neiztik. Tās satur daudz vitamīnu, un ir arī būtisks šķiedrvielu avots.
- Īrijā krūmmelleņu grozi tiek dāvināti iemīļotajai, pieminot senos auglības svētkus 1. augustā.
- Melleņu lauki ir bagāti ar nektāru. To ziedēšanas laikā bites katrā stropā sanes ap 2 kg medus.

Vairāk lasiet darznica.lv